

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název materiálu	07 - Poezie 1948 - 1968
Identifikátor	CZ.1.07/1.5.00/34.0597
Předmět	Český jazyk a literatura
Ročník	4. ročník
Obor, Kód	Obchodník, 66–41–L /008, Operátor oděvní výroby, 31-43-L/004
Anotace	Pracovní list je věnován osobnostem poezie daného období.
Autor	Mgr. Dana Vlasáková
Jazyk	čeština
Očekávaný výstup	Student se orientuje v literárním kontextu, rozumí novým termínům, rozebírá poezii
Klíčová slova	Literatura 2. poloviny 20. století, angažovaná poezie, Michal Sedloň, básnické skupiny, Jan Skácel
Druh výukového zdroje	Pracovní list
Typ interakce	kombinované
Cílová skupina	student
Stupeň a typ vzdělávání	střední odborné
Věková skupina	17-19
Datum vytvoření	5.10. 2012

1. Charakterizujte poezii prvního období, jaká témata volili autoři do svých básní?

Po převratu bylo žádáno psaní poezie oslavné (Lenin, Stalin), budovatelské, socialistické. Nepohodlní autoři poezie byli zavíráni (např. Jiří Kolář). Autoři volí témata, která nevyjadřují názor a spokojenost. Poezie by měla být psána na základě referátu Ladislava Štolla – Třicet let bojů za českou socialistickou poezii – měla by zobrazovat víru v dělnickou třídu a v Sovětský svaz. Mezi autory, kteří plnili kritéria, patřil např. **Michal Sedloň**, který se proslavil básní **Krmička vepřů** (typická budovatelská poezie) či **Vítězslav Nezval** – báseň **Stalin** či básnická sbírka **Zpěv míru**. Po Stalinově smrti během období uvolňování dochází k masivnímu rozvoji poezie, vznikají nové básnické skupiny: Květen, Tvář, Host do domu. Publikovat mohli i katoličtí básníci, rozvíjela se experimentální poezie. Formovala se nová básnická generace.

1. **Květen** – časopis založen 1955 – na základě toho pojmenování autoři tzv. poezie všedního dne – navazovali na poetiku skupiny 42, psali o všedních věcech, běžném životě.
Jiří Štola, Miroslav Holub
2. **Host do domu** – moravská literární skupina inspirována sbírkou Jiřího Wolкера, meditativní, milostná poezie – Oldřich Mikulášek, Jan Skácel, časopis vychází dodnes (Host)
3. **Tvář** – časopis mladých literátů a literárních kritiků, soustředili se též na překlady, Václav Havel

Skupiny zanikly po okupaci 1968.

2. Pracujte s výňatky

Michal Sedloň – Krmička vepřů

Tak jak mi pusa narostla,
povím to, soudruzi zkrátka.
Řečnit, to není starost má,
starám se o prasátka.

Když dvůr k výběhu vyháním
narůžovělá hejna,
cítím, ta práce je mi vším,
je všední, a přec ne obyčejná,

je něčím, čím řadím se hrdě k vám
a proč mohu tady říci:
Překročila jsem, soudruzi plán,
jsem jako vy, úderníci.

Opatřuji je s láskou dbám
o jejich vzrůst a zdraví,
vždyť vím, že na stůl přijde vám
šunka a bůček, ovar z hlavy.

Šlichtu jim liji do koryta
s přáním, ať hezky přibývají,
ať je jich dost, ať dosyta
se vepřového dělník nají.

Soudruhu, který den co den
překročíš normy s celou směnou,
vidím tě, jak jsi spokojen, utřeš svou bradu
zamaštěnou.

a řekneš mámě: No tak vida.
Zas jednou dobré pochutnání.
A naše vláda rád mi přidá.
A za tu lásku, za uznání

jsem tolik šťastna, soudruzi,
sotva si mohu přátí víc...
...vynadejte mi za slzy,
já srdcem to umím jen říct!

Mandelinka bramborová

Pro všechny pionýry
jednotná teď linka:
Ničte ji, hubte ji,
je to mandelinka.
Petr a Pavel,
malí pionýři,
našli v poli láhev,
v láhvi brouky čtyři.
Správní pionýři
o vše jeví zájem.
Vytáhli hned lupu,
sedli k broukům na zem.
Heleďte na něho,
pod lupou brouka!
Má žlutý kabát,
nasupeně kouká.
Divili se oba.
Hlavou vrtí: „Ach vy!“
kdopak to kde viděl brouky vidět v láhvi.
V poli leží láhev,
brouk se z láhve dívá,
to je věru případ
tak pro detektiva.

Soudruh od SNB:
„Jaká divná sklínka?“
Jen se do ní koukl:
„Hoši, mandelinka!“
„Hurá,“ chválí chlapce,
však má také zač;
„vždyť na toho brouka
byl vydán zatykač.“
Brambory nám ničí,
pole pustnou rázem,
záškodník z letadla
tu láhev shodil na zem.
Kdo nám brouky schytá,
v láhvi jsou jen čtyři?
Mrk na Pavla Petr:
„Přece pionýři!“
Pro všechny pionýry
teď ve vsi jedna linka:
Chyt'te ji, hubte ji,
je to mandelinka!

- ➔ charakterizujte na základě ukázek poezii po roce 1948, vysvětlete, co je budovatelská poezie, jaká témata byla volena autory? v čem spočívá angažovanost oficiální literatury?

Jan Skácel – Kolik příležitostí má růže

Kde máme doma sůl

Dávno jsem doma nebyl.
Maminka,
s očima provinilýma,
ve dveřích mne vítá.
Tatínek knížku zavřel,
tenkou jak čas,
co do večera zbýval.
Posadili mě za starý známý stůl,
malinového vína nalili.
Lípy to uviděly.
Před otevřeným oknem
poklonil jsem se opilý.
Poupátko, řekni,
copak je to možné,
z trošky jak pro kluka
a ještě k tomu z malin?
Hlupáku,
na prst jsi od země,
takhle jsi doma malý,
voněla růže do ucha.
A rázem jsem si vzpomněl,
kde máme doma sůl.

- ➔ popište rozpoložení lyrického subjektu
- ➔ jaké motivy se v básni objevují?
- ➔ interpretujte název básně

Použité zdroje:

Ukázka Michal Sedloň, Mandelinka bramborová: [online] [cit. 5.10.2012] dostupné z http://www.planovanirodiny.cz/storage/brod08/09doba_se_meni.pdf
SKÁCEL, J.: *Básně I*. Brno: Blok, 1995